

ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ ПІД ЧАС МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті досліджено правові рамки проведення виборчої кампанії під час виборів до місцевих органів влади в Республіці Польща. Аналізуються позитивні й негативні аспекти законодавства щодо регулювання виборчої кампанії.

Ключові слова: вибори, виборча кампанія, виборче законодавство.

Виборчу кампанію можна визначити як здійснення будь-якої діяльності з метою отримання підтримки для кандидатів або політичних партій на виборах. Має вона свої позитивні й негативні аспекти. Позитивним є те, що така діяльність має на меті збільшення шансів перемоги на виборах конкретних кандидатів, а негатив полягає в тому, що такі дії зорієнтовані на зменшення шансів суперників. Відтак законодавство має визначати правила, якими повинні керуватись учасники під час проведення виборчої кампанії, а також санкції за їх порушення.

Метою статті є аналіз правового регулювання виборчої кампанії до органів місцевого самоврядування в Республіці Польща з 1990 р.

Правові рамки виборчої кампанії на місцевих виборах у Республіці Польща в 1990 і 1994 рр. закріплювалися Виборчим положенням до рад гмін від 8 березня 1990 року. Проте питання виборчої кампанії не знайшли детального відображення в законодавстві Республіки Польща. У вищезазначеному законі, який був першим законом про місцеві вибори, цій проблематиці присвячувався тільки один розділ 9, який містив усього вісім статей (ст. 55–62), а розділ “Перехідні і прикінцеві положення” закріплював ще два положення про виборчу кампанію [1].

На зібрання, які проводилися в рамках виборчої кампанії, не поширювалися норми Закону “Про зібрання” від 29 березня 1962 року. Через чотири місяці після прийняття Закону “Про вибори до рад гмін”, а саме 5 липня 1990 р., Сейм Польщі ухвалив новий закон про зібрання, який, відповідно, теж не застосовувався до проведення заходів, пов’язаних із виборчою кампанією. Це положення було дуже важливим, тому що в ньому не містилася вимога повідомляти відповідні органи гміни про місце й мету зібрань, організаторів і т. д. У такий спосіб закон гарантував свободу зібрань, які відбувалися у зв’язку з проведенням виборів.

Законодавством заборонялося в день голосування проводити збори, демонстрації, мітинги, публічні виступи, розповсюджувати друковані агітаційні матеріали, а також проводити агітацію в інший спосіб на користь кандидатів або списків кандидатів. Ця заборона стосувалася всіх суб’єктів виборчого процесу, а саме: як кандидатів та угруповань, які їх підтримували, так й окремих виборців. З.Ярош підкреслив, що ця заборона має важливе значення з погляду політичної культури й рівності можливостей кандидатів на виборах, а також зауважив, що така заборона, безумовно, важка для застосування, адже в законі безпосередньо не було жодної санкції за порушення цієї норми [5, s.261]. Закон забороняв будь-які форми агітації у виборчому приміщенні. Проте, якщо вважати, що це положення стосувалося дня голосування, то, скоріш за все, воно було зайвим. Оскільки із закону випливало, що проведення будь-якої (і будь-де) виборчої агітації не допускалося, то, зрозуміло, не допускалося також і у виборчому приміщенні.

У зв’язку з тим, що вибори відбувалися в неділю, поширеним був факт проведення виборчої кампанії в костелах або поблизу них. Без сумніву, заборона, яка була сформульована в законодавстві, також стосувалася місць релігійного культу, проте, як зазначалося вище, санкції за порушення закон не передбачав. Спроби вдосконалити це положення були в новому Законі “Про вибори до рад гмін”, що був ухвалений Сеймом Польщі в березні 1994 року, який, однак, не вступив у силу у зв’язку з накладенням ве-

то Президента. У новому законі передбачалася повна заборона проведення виборчої агітації в костелах [6, s.35].

Будь-які виборчі плакати, написи чи листівки підлягали правовій охороні, якщо вони містили чіткі відомості, від кого походять чи ким розповсюджені. Це положення мало на меті запобігти так званій “плакатній війні”, тобто взаємному псуванню чи вилучанню агітаційних матеріалів конкуруючих між собою кандидатів і/або угруповань. Проте П.Вінчорек висловлював сумніви відносно того, чи такого роду положення могли бути на практиці достатньо ефективними [5, s.262].

Необхідно зазначити, що на виборчі плакати та листівки не поширювалися норми ст. 63а Кодексу про правопорушення, а також не застосовувалися положення закону від 31 липня 1981 року про контроль публікацій та видовищ.

У законі були визначені місця, де не дозволялося розміщення агітаційних матеріалів. Заборонялося розклеювання виборчих плакатів ззовні й усередині будівель державної адміністрації і судів, а також на дорожніх знаках. У законі не було чітко зазначено, що включало поняття “державна адміністрація”. Ю.Скверес та Є.Стенпень, які були авторами коментарю Закону “Про вибори до рад гмін”, вважали, що це поняття стосується й урядової, і місцевої адміністрації. У зв’язку з висловлюванням сумнівів стосовно цього положення, Державна виборча комісія в одному з роз’яснень зазначила: хоча заборона розклеювання плакатів стосується будинків державної адміністрації, але обґрунтованих передумов для визнання того, що ця заборона не стосується будівель місцевої адміністрації, все-таки є не достатньо. Такі будівлі стали частиною майна гміни шляхом передачі у власність чи використовувалися гміною, наприклад, на підставі договору найму [5, s.263].

Недоліком було те, що закон не містив положення про обов’язок вилучення у визначений термін після виборів плакатів та інших агітаційних матеріалів суб’єктами, які проводили виборчу кампанію. Проте з часу прийняття Закону “Про вибори до рад гмін” проводилася робота над його вдосконаленням і пропонувалося передбачити обов’язок вилучення (наприклад, протягом 14 днів з дня виборів) будь-яких плакатів, наклеюнок і написів організаторами виборчої кампанії [7, s.142].

У випадку, коли виборчі плакати, написи, листівки чи інші форми виборчої пропаганди й агітації містили неправдиві або неточні відомості та інформацію, кожна зацікавлена особа мала право звернутись із заявою до районного суду із проханням про вилучення таких матеріалів або видання заборони на публікацію таких відомостей та інформації чи іншого відповідного тимчасового рішення. Районний суд мав розглянути таку заяву протягом 24 годин у непроцесуальному порядку в складі одного судді. Рішення суду негайно передавалося зацікавленій особі, яка звернулася до суду, відповідному виборчому комісарові та особі чи організації, яка була зобов’язана виконати рішення суду. Рішення районного суду могло бути оскаржене протягом 24 годин до воєводського суду, який мав його розглянути також протягом цього ж терміну. Рішення, яке вступило в законну силу, підлягало негайному виконанню [1].

Подані в пресі, а також неперіодичних виданнях неправдиві або неточні відомості, які стосувалися виборів і були пов’язані з виборчою кампанією, підлягали негайному спростуванню, а термін для публікації такого спростування становив 48 годин. У випадку відмови спростувати такі відомості зацікавлена особа мала право звернутись до суду.

Закон також забороняв проведення виборчої кампанії на території підприємств, установ, організацій, якщо такі заходи порушували нормальне функціонування цих закладів. П.Вінчорек зазначив, що тут передусім малися на увазі державні установи, і якщо власник приватної фірми давав згоду на проведення виборчої кампанії на її території, то це не було порушенням закону [5, s.265].

Закон надавав право безоплатного доступу до державного радіо та телебачення партіям або політичним угрупованням, громадянським комітетам та іншим організаці-

ям й установам, які підтримували висунених кандидатів. Засади такого доступу визначалися Генеральним виборчим комісаром за згодою Голови комітету з питань радіо і телебачення та ставали відомими громадськості шляхом публікації в Офіційному бюлетені “Зібрання постанов уряду Польщі” не пізніше як за 50 днів до дня виборів. Відповідно до цього положення, таке розпорядження було видано Генеральним виборчим комісаром 7 квітня 1990 року. Однак у результаті змін у структурі виборчих органів (була ліквідована посада Генерального виборчого комісара, а його повноваження перейшли до Державної виборчої комісії), а також заміни Комітету з питань радіо і телебачення на Національну раду радіомовлення і телебачення, Державною виборчою комісією 19 червня 1994 року були встановлені нові засади безоплатного доступу до цих засобів масової інформації [5, s.265].

Із закону про вибори випливало, що право використання в рамках виборчої кампанії безоплатного доступу до державного радіо та телебачення мали лише партії або політичні угруповання, громадянські комітети та інші організації й установи, які підтримували висунених кандидатів. А це означало, що такої можливості були позбавлені кандидати в депутати, які не мали такої підтримки. Це положення було явним порушенням принципу рівності, який закріплювався як у Конституції, так і в Законі – Виборчому положенні до рад гмін.

Інформація, повідомлення, звернення й гасла, оголошені в пресі (друкованій або на радіо чи телебаченні) за кошти кандидата (партії, політичних угруповань, громадянських комітетів чи інших організацій, які підтримували кандидатів), повинні були містити відомості про те, ким були оплачені [1]. Завдяки цьому положенню виборець мав можливість орієнтуватись, які інтереси приховувалися за тими чи іншими кандидатами в депутати. Адже відповідно до закону діяльність, пов’язана з висуненням кандидатів і проведенням ними виборчої кампанії, не фінансується з державного бюджету.

Фінансування виборчої кампанії було відкритим. Кандидати, партії політичні угруповання, громадянські комітети чи інші організації, які підтримували висунутих кандидатів, протягом двох місяців з дня виборів повинні були надати воєводському виборчому комісарові фінансові звіти, які містили інформацію про витрачені кошти, пов’язані з проведенням виборчої кампанії, а також джерела залучених фондів на проведення кампанії. Політичні партії або інші організації, які підтримували кандидатів чи списки кандидатів на території двох або більше воєводств, зобов’язувалися скласти протягом трьох місяців від дня виборів зведені фінансові звіти й подати їх Генеральному виборчому комісарові. Усі фінансові звіти були доступними для публічного ознайомлення [1].

Проте, за інформацією Державної виборчої комісії від 20 лютого 1991 року про хід і результати місцевих виборів 1990 року, однією з причин того, що таких звітів складено небагато, була відсутність санкції за недотримання норми закону. Пізніше запропоновано або відмінити обов’язок складання й подання таких фінансових звітів, або внести санкції за їх неподання у відповідні терміни [5, s.266].

Закон також не врегулював питання, з якого джерела беруться кошти на фінансування виборчої кампанії і який їх максимальний розмір. Із Закону “Про політичні партії”, який був прийнятий після закону про вибори, а саме 28 липня 1990 року, випливало, що політичні партії не могли використовувати матеріальну підтримку й фінансову допомогу від осіб з-за кордону та юридичних осіб з винятковою участю закордонних суб’єктів. Це положення не стосувалося незалежних кандидатів або кандидатів, що підтримувались організаціями, які не були формально партіями. Також у законі про політичні партії було передбачено, що засади фінансування виборчої кампанії повинні бути врегульовані в законах про вибори (чого не було в законі про місцеві вибори). Відсутність у законі чітких норм стосовно цих питань було суттєвим недоліком.

Оцінка положень першого Закону “Про вибори до рад гмін” щодо виборчої кампанії є неоднозначною. Без сумніву, важливим уже було те, що вперше в Республіці Поль-

ща було зроблено спробу визначити правові рамки виборчої кампанії. На це звертали увагу як під час прийняття закону, так і його перші коментатори. Ще в представленні законопроекту про вибори до рад гмін від імені Надзвичайної комісії депутатом С.Падікулою підкреслювалося, що серед нових його елементів є норми, які стосуються виборчої кампанії й питання її фінансування. Схоже писав ще 1990 року експерт Надзвичайної комісії З.Ярош: “Цілком новим елементом у виборчому праві Польщі є розділ 9 закону, присвячений засадам проведення й фінансування виборчої кампанії” [5, s.267].

Ще під час дебатів у Сенаті над першим законом про вибори до рад гмін питання, що регулювали виборчу кампанію, були оцінені позитивно. Проте зазначалося, що положення є досить загальні, містять багато неточностей і недоліків. Я.Мордвілко слушно підкреслював, що автори закону багато зусиль доклали до сформування питань, пов’язаних із виборчою кампанією, які не були відомі соціалістичним законам про вибори [5, s.262].

Отже, норми Виборчого положення до рад гмін стосовно проведення виборчої кампанії не були цілком удалими, але вони містили ідеї, які були початком багатьох наступних більш детальних і точніших правових регулювань. Саме за такими положеннями проходила виборча кампанія під час місцевих виборів у Польщі 1990 і 1994 рр.

У зв’язку із проведенням адміністративно-територіальної реформи й запровадженням місцевого самоврядування також на рівні повітів і воєводств стало необхідним прийняття нового закону про вибори.

У Законі “Про вибори до рад гмін, рад повітів і сеймиків воєводств” від липня 1998 року питання виборчої кампанії знайшли детальніше відображення, ніж у попередньому законі. Цій проблематиці присвячений 11 розділ (статті 65–79), істотне значення мають також положення розділу 12 закону “Фінансування виборів” і розділу 7, де містяться санкції за порушення норм закону [2]. Норми цього закону є чинними й сьогодні.

У вказаному законі вже чітко встановлюються часові рамки початку й закінчення виборчої кампанії. У попередньому законі про вибори таке положення було відсутнє. Виборча кампанія розпочинається з дня оголошення розпорядження Голови ради міністрів про призначення виборів і закінчується за 24 години до дня виборів. Проведення виборчої кампанії поза цими часовими рамками є порушенням і тягне за собою відповідальність [2].

Під час виборчої кампанії агітація здійснюється лише на засадах, у формах, у часі й у місцях, визначених законом.

Забороняється проведення виборчої кампанії: 1) на території закладів урядової адміністрації й органів місцевого самоврядування, а також судів; 2) на території підприємств, установ, організацій у спосіб і у формах, які порушують їх нормальне функціонування; 3) на території військових частин, а також інших організаційних підрозділів, що перебувають під юрисдикцією Міністра національної оборони, а також підрозділів цивільної оборони й казарм Міністерства закордонних справ. Забороняються будь-які форми виборчої агітації на території початкових шкіл і гімназій щодо учнів, які не мають виборчого права [2].

З часу закінчення виборчої кампанії аж до закінчення голосування забороняється проводити збори, організовувати походи й демонстрації, виголошувати промови, роздавати листівки, а також здійснювати агітацію в інший спосіб на користь кандидатів і списків кандидатів.

Стаття 66 повністю повторила положення статті 55 Закону “Про вибори до рад гмін”, що на зібрання, які проводяться в рамках виборчої кампанії, не поширюються норми Закону “Про зібрання” від 5 липня 1990 року. Не новим є також і положення про те, що виборчі матеріали повинні містити чіткі відомості, від кого походять, оскільки лише в такому випадку підлягають правовій охороні.

Кожний виборець може здійснювати агітацію на користь кандидатів у депутати, а також збирати підписи на підтримку висунення кандидатів після отримання письмової

згоди уповноваженого виборчого комітету. Такі підписи на підтримку висунення кандидатів можна збирати в місцях, часі і в спосіб, який виключає застосування будь-якого тиску. Без отримання попередньої згоди уповноваженого виборчого комітету є заборонена будь-яка форма виборчої агітації, яка полягає в організації мітингів, розповсюдженні виборчих програм кандидатів або виборчих комітетів, а також їх агітаційних матеріалів, що є рекламою й проводиться з метою виборчої кампанії за допомогою ЗМІ, плакатів, брошур і листівок масовим тиражем [2].

Виборчим комітетам, кандидатам, а також виборцям, які проводять агітацію на користь виборчих комітетів або кандидатів, забороняється організовувати під час виборчої кампанії лотереї, а також іншого роду розіграші та конкурси, у яких виграшем є грошові нагороди або предмети вищої вартості, ніж вартість предметів, що переважно використовуються з метою реклами чи промоції. Забороняється в рамках виборчої кампанії роздавати безкоштовно алкогольні напої або продавати їх за заниженими цінами.

Із часу закінчення виборчої кампанії аж до закінчення голосування забороняється оголошення результатів передвиборчих досліджень (опитувань) громадської думки, які стосуються виборчої поведінки й результатів виборів, а також результатів опитування, яке проводиться в день голосування [2].

На стінах будинків, огорожах, літтарях, енергетичних і телекомунікаційних й інших будівлях можна розміщувати плакати й виборчі гасла лише після отримання згоди власника або управителя нерухомого майна. Плакати й виборчі гасла потрібно розміщувати таким чином, щоб можна було їх зняти, не завдаючи шкоди майну. Поліція (охорона гміни) зобов'язана усунути плакати й гасла, які встановлені таким чином, що можуть загрожувати життю чи здоров'ю людей, безпеці майна чи дорожнього руху. Важливим є положення закону, яке зобов'язує уповноважених виборчих комітетів вилучити протягом 30 днів після виборів плакати й виборчі гасла, а також інші оголошення, які стосувалися проведення виборчої кампанії. Це було новою нормою, адже, як зазначалося вище, у попередньому законі про вибори до рад гмін такий обов'язок був відсутній, що призводило до незручностей.

У випадку, коли виборчі матеріали (зокрема виборчі плакати, написи, листівки, гасла, висловлювання чи інші форми виборчої пропаганди й агітації) містять неправдиві або неточні відомості та інформацію, кандидат у депутати або уповноважений виборчого комітету має право звернутись із заявою до районного суду про прийняття таких рішень: 1) заборони розповсюдження поданої інформації; 2) конфіскації виборчих матеріалів, які містять таку інформацію; 3) вимоги спростування такої інформації; 4) вимоги публікації відповіді на заяви, які порушують права особи; 5) вимоги перепрошення особи, особисті права якої порушені; 6) вимоги учаснику процесу виплатити 10 000 zł (1 zł ≈ 2,65 грн) на користь благодійних організацій. Районний суд має розглянути таку заяву протягом 24 годин у непроцесуальному порядку в складі одного судді. Рішення суду негайно передається зацікавленій особі, відповідному виборчому комісарові й особі чи організації, яка зобов'язана виконати рішення суду. Рішення районного суду може бути оскаржене протягом 24 годин до апеляційного суду, який має його розглянути також протягом цього ж терміну в складі трьох суддів. Рішення апеляційного суду не може бути оскаржене, є остаточним і підлягає негайному виконанню [2].

Публікація, що містить спростування, відповіді або вибачення, повинна бути опублікована в пресі, яка вказана в рішенні суду, у термін 48 годин за кошти зобов'язаного. У випадку відмови спростувати такі відомості суд за заявою зацікавленої особи признає опублікування спростування, відповіді чи вибачення в примусовому порядку за кошти зобов'язаного.

Регулюванню виборчої кампанії на радіо й телебаченні присвячені чотири статті розділу 11 "Виборча кампанія". Виборчі комітети, списки кандидатів яких зареєстрували, мають право в період за 15 днів до виборів і до закінчення виборчої кампанії безо-

платного доступу до виборчих передач у місцевих відділах акціонерного товариства “Польське телебачення” (далі Польське телебачення) і у Державній компанії регіонального радіомовлення (далі Польське радіо) за їх кошти. Загальний час безоплатного доступу у виборчих передачах становить у кожній місцевій програмі Польського телебачення 15 годин і в кожній місцевій програмі Польського радіо 20 годин. У дострокових виборах, а також у виборах до нових рад загальний час доступу становить, відповідно, 3 години на телебаченні й 4 години на радіо. Безоплатний час доступу у виборчих передачах не надається при повторних і додаткових виборах. Розподіл часу мовлення між виборчими комітетами здійснюється пропорційно до кількості зареєстрованих списків кандидатів в округах, на які розповсюджується радіус дії виборчих передач. Ефірний час, який належить одному виборчому комітетові, не може бути переданий іншому [2].

Виборчі комітети, які зареєстрували списки більше, ніж у половині округів, у виборах до всіх сеймиків воєводств мають також право безоплатного доступу до виборчих передач у загальнодержавних програмах Польського телебачення (15 годин) і Польського радіо (20 годин).

Незалежно від часу мовлення, наданого безоплатно, кожний комітет може за плату проводити мовлення в програмах державного й недержавного радіо і телебачення.

Санкції, які передбачені за порушення норм закону про проведення виборчої кампанії, різноманітні: від штрафу аж до позбавлення волі. Наприклад, за організацію під час виборчої кампанії лотереї, а також іншого роду розіграшу та конкурсів, у яких виграшем є грошові нагороди або предмети вищої вартості, ніж вартість предметів, що переважно використовуються з метою реклами чи промоції, передбачений штраф у сумі від 5 000 до 50 000 zł [4, с.447]. А за оголошення результатів передвиборчих досліджень, передбачуваних результатів виборів чи результатів екзитпулів, із часу закінчення виборчої кампанії аж до закінчення голосування передбачений штраф у розмірі від 500 000 до 1 000 000 zł [4, с.446].

З 2002 р. були запроваджені безпосередні вибори війтів, бурмістрів і президентів міст, які відбуваються одночасно з виборами до рад гмін, рад повітів і сеймиків воєводств. На вибори війтів, бурмістрів і президентів міст розповсюджуються норми Виборчого положення до рад гмін, рад повітів і сеймиків воєводств, а відповідно й ті, які регулюють проведення виборчої кампанії. Закон “Про безпосередні вибори війтів, бурмістрів і президентів міст” від 20 червня 2002 р. містить тільки кілька положень про проведення виборчої кампанії, зокрема ті, які надають право виборчим комітетам, кандидати яких зареєстровані, безоплатного розміщення виборчих передач, а також ті, які містять місія заборони проведення виборчої агітації [3].

Положення Закону “Про вибори до рад гмін, рад повітів і сеймиків воєводств”, які стосуються виборчої кампанії, порівняно з попереднім законом значно вдосконалені: зазначено час початку й закінчення виборчої кампанії; розширено перелік місць заборони проведення агітації; встановлено обов’язок отримання письмової згоди для здійснення агітації й збирання підписів на висунення кандидатів; передбачено обов’язок вилучення у встановлений термін агітаційних матеріалів; установлені санкції за порушення норм щодо проведення виборчої кампанії й т. д. Ці положення значно вдосконалили процес проведення виборчої кампанії під час місцевих виборів у Республіці Польща.

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin. Dziennik Ustaw 1990 № 16 poz. 96.
2. Ustawa z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw. Dziennik Ustaw 1998 № 95 poz. 602.
3. Ustawa z dnia 20 czerwca 2002 r. O bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Dziennik Ustaw 2002 № 113 poz. 984.
4. Samorządowe prawo wyborcze Komentarz / Kazimierz W. Czaplicki, Bogusław Dauter, Andrzej Kisielewicz, Ferdynand Rymarz. – Wolters Kluwer Polska Dom Wydawniczy ABC, 2006. – 535 s.

5. Demokratyczne Standardy Prawa Wyborczego Rzeczypospolitej Polskiej. Teoria i Praktyka / pod red. Ferdynanda Rymarza. – Warszawa : Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego, 2005. – 412 s.
6. Dlaczego i jak uczestniczyć w wyborach samorządowych? / pod red. H. Lisickiej. – Wrocław : Wydawnictwo Prawo Ochrony Środowiska, 1994. – 168 s.
7. Mordwiłko J. Z prac nad udoskonaleniem prawa wyborczego do organów samorządu terytorialnego / J. Mordwiłko // Samorząd Terytorialny. – 1993. – № 1–2. – S. 140–144.

В статье исследованы правовые рамки проведения избирательной кампании во время выборов в местные органы власти в Республике Польша. Анализируются позитивные и негативные аспекты законодательства относительно регулирования избирательной кампании.

Ключевых слова: выборы, избирательная кампания, избирательное законодательство.

The article examined the legal framework of the campaign in the elections to local authorities in Republic of Poland. The positive and negative aspects of the legislation as to regulation of the election campaign were analysed.

Key words: election, campaign, election legislation.

УДК 314 (477)

ББК 66.2 (4 Укр)

Уляна Черенова

ТРУДОВА УКРАЇНЬСЬКА МІГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ

У статті узагальнено характерні риси української трудової міграції. Досліджено, що переважна частина мігрантів не є сезонними працівниками. Процеси глобалізації та прагнення України до вступу в ЄС не повинні стати загрозою, а, навпаки, передбачати успіх ринкових перетворень і демократичних відносин.

Ключові слова: українська трудова міграція, євроінтеграція, глобалізаційні процеси.

Стрімкі зміни в економіко-соціальній сфері життя нашої країни, збільшення міжнародного обміну товарами й послугами, інтеграційні процеси на початку ХХІ століття, які охопили всі сфери життєдіяльності держав, прискорили міграцію не тільки капіталів, але й робочої сили. З кожним днем зростають потоки масових міграційних переміщень, які впливають на всі сфери життєдіяльності країни. Проблема української міграції стає дедалі актуальнішою й містить у собі ряд позитивних і негативних моментів у період глобалізації та євроінтеграції. Вітчизняні науковці – І.В.Івахнюк, О.А.Малиновська, О.В.Позняк, І.М.Прибиткова, Л.Л.Рибаковський, Ю.І.Римаренко – зробили вагомий внесок у вивчення теорії та практики міжнародної трудової міграції, нормативно-правових аспектів її регулювання. Вивченню причин і наслідків міграційного руху присвячені праці відомих зарубіжних учених: Дж.Кларка, Д.Массея, А.Портеса, Дж.Салта, С.Сассен [5, с.82]. Проблеми міжнародного переміщення українських трудових ресурсів відображені в працях зарубіжних науковців, таких як: В.Ісаїв, В.Сатцевич, Дж.Солт, К.Уоллес, С.Ципко та ін. [4, с.85]. Проводилися фундаментальні дослідження кожної з чотирьох хвиль української еміграції професором В.Сатцевичем (Канада), який у результаті дослідження окреслив ряд проблем, що можуть виникнути в майбутньому в результаті міжнародних міграційних переміщень. Ряд учених продовжує працювати над подальшими дослідженнями щодо пошуку шляхів оптимізації еміграційних процесів методами вивчення, контролю й захисту.

Мета дослідження – простежити вплив інтеграції України до ЄС та глобалізаційних процесів на міграційні потоки.

Міграційні процеси зумовлені нерівномірністю умов, можливостей соціально-політичного, технологічного-комунікаційного та економічного розвитку різних країн. Така особливість завжди буде провокувати міграційні процеси з менш розвинутих країн до розвинутих і стабільних у своєму розвитку держав. С.Кастелз, Г.Козак розглядають мігра-